

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*The Leadership Style of
Esther Hamalka:
Puppet or Puppeteer?*

This week's shiurim are dedicated by
Mrs. Shoshana Schechter
in memory of her sister
Batya Levine Wiener, z"l
בתיה בילה בת רפאל מנחם הלוי ז"ל
whose first yahrzeit was yesterday, the 9th of Adar

Rabbi Ari Sytner
March 20, 2016 • אדר ב' תשע"ו

(ז) וַיְהִי אִמּוֹן אֶת הַדָּסָה הִיא אֶסְתֵּר בֵּת דָּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וְהַנְּעִרָה יַפֵּת תֹּאֵר וְטוֹבֵת מְרֹאָה וּבְמוֹת אָבִיָּהּ וְאִמָּהּ לְקַחָהּ מְרֹדְכִי לֹו לְבַת:

1.

כ אין אֶסְתֵּר, מְגֵדַת מוֹלְדֵתָהּ וְאֶת-עַמָּהּ, כְּאֲשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ, מְרֹדְכִי; וְאֶת-מֵאֲמֵר מְרֹדְכִי אֶסְתֵּר עָשָׂה, כְּאֲשֶׁר הִיִּתָּהּ בְּאִמְנָה אֶתּוֹ. {ס}

ב וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, כְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן--כִּי-כֹן, צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ; וּמְרֹדְכִי--לֹא יִכְרַע, וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה.

ה וַיִּרְא הֶמֶן--כִּי-אֵין מְרֹדְכִי, כְּרָע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ; וַיִּמְלֵא הֶמֶן, חֲמָה.

ט וּבְהִגִּיעַ תֵּר-אֶסְתֵּר בֵּת-אֲבִיחַיִל דָּד מְרֹדְכִי אֲשֶׁר לָקַח-לוֹ לְבַת לְבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ, לֹא בִקְשָׁה דָּבָר--כִּי אִם אֶת-אֲשֶׁר יֹאמֵר הַגִּי סְרִיס-הַמֶּלֶךְ, שְׁמֵר הַנְּשִׁים; וְתֵהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חֹן, בְּעֵינַי כָּל-רְאִיָּה.

לְקַחָהּ מְרֹדְכִי לֹו לְבַת.

טז וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ, אֶל-בֵּית מַלְכוּתוֹ,

וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל-בֵּית הַמֶּלֶךְ, אֶל-יַד הַגִּי שְׁמֵר הַנְּשִׁים.

2.

3.

מגילה י"ג

אמר רבא, בתחלה במרדכי לבדו ולבסוף בעם מרדכי

4.

מגילה י"ג א'

תניא, ר' יהודה אומר, הדסה שמה, ולמה נקרא שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה, שנאמר אין אסתר מגדת את עמה

5.

חולין קלט:

אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא:

6.

רשי

מר דרור. וקרי ליה ראש לבשמים לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה

Esther's Logic:
Don't rock the boat.
Be patient

Mordechai's Logic
Act now.
Don't lose the
opportunity!

(יא) בר עברי המלך. פי' באמרה שלא
תועיל לנא אדרבס שהקלה כי
מפורסם הוא אשר כל איש ואשה בו אחת
דתו להמיה. ונדבר המפורסם יסיה יותר הקלס
אם לעבור על דתו. ועוד ואני לא נקראתי
לבא אל המלך בו'. ומסתמא יסלח אלי בהותן
כימים ומה לי לעבור על דתו בימים מועטים:

7.

בבא קמא פ:

ודלת הננעלת לא במהרה תפתח

8.

10

Rabbi Eliezer Ashkenazi

יוסף לקח אסתר ד:יד. ל
ועוד רצה מרדכי
להכריח שהיא בכלל הסכנה ואמר ונני יודע אם לעק
כזאת הגעת למלכות ר"ל מי יודע. אם לעת עזאת שהי'
סוף השנה שהוא זמן הגזירה מי יודע אם אז תהיה מלכה
אפשר המלך יגרשה או ימות והרי היא בכלל הסכנה והיה
הגעת למלכות כאלו אמר תגיע למלכות ופירושו מי יאמר
שאו הגעת למלכות עד שתחשבי שאיך בכלל הסכנה

9.

מהר"ץ חיות בבא קמא פ:

שם מתריעין על החיכוך בשבת ודלת
הננעלת לא במהרה תפתח והלוקח בית
בא"י כותבין עליו אוננו אפילו בשבת. נ"צ
לדעתי שלשה עניינים הן מסגנון אחד צא להורות
שאם יודמן לאדם שעה מוכשרת לא יעבור הזמן
בצטלה רק יעשה כל ההשתדלות המועילות כי לא
במהרה יודמן לו שעה מוכשרת כזאת ועיקר בזה
הוא כי דלת הננעלת לא במהרה תפתח

א ומרדכי, ידע את-כל-אשר
נעשה, ויקרע מרדכי את-בגדיו,
וילבש שק ואפר; ויצא בתוך
העיר, ויזעק זעקה גדולה ומרה.

ח ואת-פתשגן כתב-הדת אשר-
נתן בשושן להשמדם, נתן לו--
להראות את-אסתר, ולהגיד לה;
ולצוות עליה, לבוא אל-המלך
להתחנן-לו ולבקש מלפניו--על-
עמה.

יז ויעבר, מרדכי; ויעש, ככל
אשר-צויתה עליו אסתר.

ד ותבואינה (ותבואנה) נערות
אסתר וסריסיה, ויגידו לה,
ותתחלחל המלכה, מאד;
ותשלח בגדים להלביש את-
מרדכי, ולהסיר שקו מעליו--ולא
קבל.

י ותאמר אסתר להתך, ותצוהו
אל-מרדכי.

טז לך כנוס את-כל-היהודים
הנמצאים בשושן, וצומו עלי
ואל-תאכלו ואל-תשתו שלשת
ימים לילה ויום--גם-אני
ונערתי, אצום כן; ובכו אבוא
אל-המלך, אשר לא-כדת,
וכאשר אבדתי, אבדתי.

11

12

(ה) כֹּה אָמַר יְקֹקֶק אֲרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם

(ז) בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיקֹקֶק וְהָיָה יְקֹקֶק מִבְּטַחוֹ:

ברכות ס.

אמר רב אחא [א] יהנבנס להקיז דם אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני [ב] כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו אמר אביו לא לימא אינש הכי [ג] דתני דבי רבי ישמעאל [ד] ורפא ירפא מ'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות כי קאי מאי אומר אמר רב אחא ברוך רופא חנם [ה]

לשלוש: שאין דרכן של בני אדם וכו'. כלומר לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים:

ספורנו בראשית ל:טז

וענין הדודאים

נשמעה תפלתן על זה כי ראוי לצדיק שיעש' השתדלות הטבעי האפשר אצלו להשיג חפצו ועם זה יתפלל שישגי התכלית כאמרם ז"ל (יבמות פרק הבא על יבמתו) שהקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים:

חולין ס:

רב אסי רמי כתיב [א] ותוצא הארץ דשא בתלת בשבתא וכתיב [ב] וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ במעלי שבתא? מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו ללמדך [ג] שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים

יבמות סד.

א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים

א"ר יצחק למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות

סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה:

שלמה המלך ע"ה יזהיר כל אדם בכתוב הזה (משלי כא) שיעשה כל דבר שיצטרך לעשות ובדרך הטבע כל מה שבכחו, ושימסור השאר בידי שמים, כי הנס אינו חל אלא בחסרון הטבע, ועיקר יצירת האדם בנוי על מדת הטבע, ועל כן יצטרך שיעשה האדם פעולות וענינים שיהיו הכנות להשיג בהן חפצו ולעמוד על משאלות לבו, כמי שרוצה ללכת למלחמה על אויביו שראוי לו שיכין כלי זיין וסוסים ומרכבות ליום מלחמה, שאם אינו מכין ויסמוך על הנס ימסר ביד אויביו, או כמי שיש לו חולה שהוא ראוי לתקן לו מסעדים וסמים למאכלו, ומאכילו המאכלים המועילים ולמנוע ממנו המאכלים המזיקים, ואחר שעשה לו כל יכלתו והשתדל בכל כחו ועשה בדרך הטבע כל הכנותיו אין ראוי לו לבטוח שיגיע אל רצונו רק בשם יתעלה לא בהכנות האלה, כי יש אדם שיאבד במלחמה עם כל ההכנות ויש שינצל מבלעדיהן, ויש חולה שימות עם המאכלים המועילים ויש שתגיע לו רפואה עם המאכלים הרעים המזיקים, וא"כ אין עיקר התשועה בענין המלחמה ולא בענין הרפואה להכנותיהם רק בשם יתעלה שכן כתיב (תהלים קמז) הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, וכתיב (שם) לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה, וכתיב (שם לג) שקר הסוס לתשועה. זאת כוונת התורה ורוב הפסוקים מוכיחין כן, ולכך תצוה התורה לישראל להשתדל בהכנות האלה שיצאו חלוצים בעלותם למלחמה על אויביהם ושישימו אורב ושישלחו מרגלים בערי האויבים, כי כל הענינים האלה הם הכנות לעשות מה שבכח האדם לעשות בדרך המנהג והטבע, ואחר כן יפעול הנס על כל מעשה הטבע, ואע"פ שישראל לא היו צריכין לזאת לפי שלא היה נצחונן בדרך המנהג והטבע כי אם על פי הזכות והעונש, ואם היו זכאין מעט מהם ינצחו עמים רבים, ואם היו חייבים מעט מן האויבים ינצחו רבים מהם, מכל מקום באה מצות התורה לישראל לעשות כל השתדלותם בהכנות האלה ואחר כך למסור הענין למי שהתשועה לו, כי התורה לא תסמוך על הנס לעולם. ומטעם זה צוה הקב"ה לנח מעשה התיבה כי בידוע שהיה ביכלתו יתעלה שיעביר נח ובניו ברגליהם על מי המבול, ולא יצטרך נח להתנהג בזה בדרך הטבע שיעשה תיבה מעץ ידוע וממדה ידועה באורך וברוחב, אבל התורה תצוה לנו בכך שנשתדל בהכנות בכל הענינים, ועם כל השתדלותנו שתהיה אמונתנו שאין עקר התשועה בהם רק בשם יתעלה, וזהו שאמר שלמה בכאן סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה. וכן מצינו בדוד ע"ה כששאל באורים ותומים השיבו הקב"ה (שמואל ב ה) הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים, צוה להשתדל בדרך המנהג והטבע כמנהג שאר האומות הנוצחין בטבע, וכן מצינו במלחמת העי שאמר הש"י ליהושע (יהושע ח) שים לך אורב לעיר מאחריה. והוא הטעם בעצמו במרגלים ששלח משה רבינו ע"ה במדבר פארן שהקב"ה צוה בכך, וזה שכתוב ...

A Mordechai Approach

ספר מסילת ישרים פרק כא - בדרכי קניית החסידות

אמנם מה שיוכל לשמור את האדם ולהצילו מן המפסידים האלה הוא הבטחון, והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו, וכמו שאז"ל במאמריהם (ביצה ט"ז): כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וגו', וכן אמרו (יומא ל"ח): אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא, וכבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה (גזירת קיצבת מזונות שקצבו לו בראש השנה) היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם, (בראשית ג): בזעת אפך תאכל לחם, אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו:

על כן (הואיל וכך גזר המלך) אמרו (ספרי): יכול אפילו יושב ובטל (יראה סימן ברכה) תלמוד לומר: בכל משלח ידך אשר תעשה (שצריך אתה להשתדל ולעשות), אך לא שההשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות מוכרח, וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות, הוא מה שכתב דוד המלך ע"ה (תהלים ט"ה): כי לא ממוצא וממערב ולא וגו', כי אלהים שופט וגו' ושלמה המלך ע"ה אמר (משלי כ"ג): "אל תיגע להעשיר מבינתך חדל". אלא הדרך האמיתית הוא דרכם של החסידים הראשונים עושים תורתן עיקר ומלאכתן תפלה, וזהו נתיקים בידם, כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו ולא להצטער על שום דבר עולמי, אז תשאר דעתו פנויה ולבו מוכן לחסידות האמיתית ולעבודה התמימה: